

Bilgisayara Karşı Oynamak

Hiç bir bilgisayara karşı satranç oynamadınız mı? Bunu bir kez olsun deneyin, karşısında bütünüyle yalnız ve özgür olduğunuzu sandığımız elektronik rakibinizin beklediğiniz kadar kolay bir lokma olmadığını anlamışsınızdır. Büyükusta John Nunn'un canlı bir rakiple oynarkenki performansını bilgisayar karşısında da yakalamak isteyenler beş kısa önerisi var. Bu önerileri büyükustanın 1993 yılında, 1000 paralel işlemcili bir donanım ile desteklenmiş bir satranç bilgisayarı, Zugzwang'a karşı kazandığı bir oyun takip ediyor.

1) Açılışınızı dikkatlice seçin. Orta piyonların kilitlenmesi işinize yarayacaktır. Bu sonuç vermezse, zıt tarafta rok yapmayı deneyin.

2) Bütünüyle alışılmadık bir açılış yapmamak kaydıyla, bilgisayarın açılış kataloğu avantajını boşa çıkarın. Birazcık farklı bir hamle yeterli olacaktır. Bu ancak, oldukça dingin tempolu, farklı bir hamlenin çok şeyi değiştirmedeği az sayıdaki açılışın izin verdiği bir numaradır.

3) Taş fedalarında dikkatli davranın. Böyle bir girişimle bulunmadan önce, beklenen çıkarı iyi hesaplamak gerekir. Atak açılımlarını arttırmak kısa

bir değiş tokuş, bilgisayarın lehine sonuçlanacaktır. Uzun vadeli ve çok hamleli bir değişim ise işinize yarar. Bilgisayar, parmak hesabı yapacak, değişimin asıl doğasını gözden geçirecektir.

4) Asla, ama asla zaman konusunda sıkışmayın.

5) Bilgisayarın burseyi atladığını sanacak olursanız tekrar kontrol edin!

İyi oynamazsanız, sizi bu tavsiyeler kurtaramaz. İnsanlar, psikolojik nedenlerle, bilgisayar karşısında oynarken, alışıkları kıvrak ve güçlü oyunu sergileyemiyorlar. Bilgisayara oyun verme kaygısı, kazanmanızı güçleştirir.

Zugzwang-BU John Nunn
Bilgisayara karşı 8. Aegon
Turnuvası, 1993

1. d4 Af6 2. e4 g6 3. Ac3 Fg7 4. e4 d6 5. Af3 0-0 6. Fe2 e5 7. 0-0 Ae6 8. d5 Ae7 9. Ae1 Ad7 10. f3 f5 11. Ad3 Şh8

Bilgisayar bu noktaya kadar hamlelerini geciktirmeden oynar. Bu da hala açılış kataloğundan oynadığını gösteriyor. Bu durumu bozmak isteyen Nunn, olağan 11. ... Af6 12. Fd2 hamleleri yerine daha zayıf bir hamle, 11. ... Şh8 dener. Bu bütünüyle gereksiz bir hamle değildir. Bazen siyahın g4 karesini desteklemek üzere kalesini g8'e gelmesi gerekebilir.

12. Fe3

Bir başka mantıklı hamle de 12 Fd2 olabilirdi. Keza, beyazın gelişimi sürerken, siyahın ...f4 hamlesiyle tempo kazanması önenebilir. Bu hamle ise f2 karesine yerleşen filin, beyazın vezir kanadı atağını desteklemesini sağlıyor.

12. ... f4 13. Ff2 g5 14. e5 Af6

1989'da Hebden şöyle devam etmiştir: 14. ... Kf6 16. exd6 cxd6 17. Ab5 a6 18. Aa7 H8 19. Ke1 Af6 20. Axc8 Kxc8 21. Vb3 Vd7 22. Kxc8+ Vxc8 23. Ke1 Vd7 24. Vc3 Ae8 25. h3

15. Vb3?! Ag6 16. exd6 exd6 17. Kae1 g4 18. fvg4 Axf4 19. Fvg4 Fvg4 20. Vxb7

Siyah, piyon vererek de olsa g düzeyi üzerinde parlak saldırı olanakları yarattı. Saldırıya açık g2 piyonu bilgisayar için büyük bir zaf. Bilgisayar açık bir tehditle karşılayınca, bunun önlemini kusursuz biçimde alıyor. Ancak, var olan yoğun bir saldırıyla birlikte gelen uzun vadeli bir tehdit, bilgisayarın başa çıkamayacağı kadar karışık bir iş.

20. ... a6 21. h3 Fh5 22. Şh1

Bu hamlenin eninde sonunda yapılması gerekiyordu çünkü ... Vg5 hamlesi, onu izleyen f3 veya ... Fe3 hamlesiyle saldırı yaratabilirdi.

22. ... Kg8 23. Kfe1?

Olduğuça zayıf bir hamle. Bilgisayar büyük olasılıkla ... Fe2 hamlesinin önlemini almaya çalışıyor. Oysa kaleye düşen asıl iş g1 karesine yerleşmekti. Bilgisayar, g2 piyonunun üzerindeki tehdit henüz görememiş benziyor. O, ilk anda görünen tehditlere kafa yoruyor.

23. ... Vg5 24. Vd7? Kaf8

Amaç Vf5 hamlesini önlemek; d piyonu şu anda hiç önem taşıyor.

25. Vxd6 f3 26. g3

Z o r u n l u,
çünkü 26. g4
Fvg4 27. Kgl
Vh5 ani kayıplar
getiriyor.

26. ... Af4!

27 Af4

Çünkü 27. h4 Vg4 28. Af4 exf4 29. Şh2 Kf6 30. Şc7 (beyaz g3 karesini korumalı) 30. ... Fe8! (31. ... Fd7 tehdidi) 31. e5 Kh6 32. Ve7 (32. Kgl fvg3+ 33; Fvg3 Kxh4+ hamleleri mata giderdi) 32. ... fvg3+ 33. Fvg3 Ff8.

27. ... exf4 28. g4 Fvg4 29. h4 Vh5 30. Kgl Ff6?! 31. e2

Siyah bu son hamleyi beklemediğinden olacak, panik içinde...

31. ... Fe5?

... hamlesini yapar. Biraz daha düşünseydi oyun şöyle devam edebilirdi.

Mikhail Tal'in Oyun Kazandıran Hamleleri

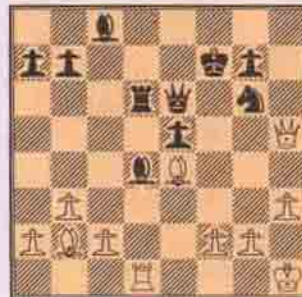
I Saigin - Tal, Riga 1954

1. ... Kxg2! (0-1) (2. Sxg2 d2 3. Kd1 Fg4 4. Af3 Vd3)

II Tal - Fischer, Blad 1959

1. Ac4 b5. 2 Ae5 (1-0) (3. Kf7+ hamlesine karşı savunma yok)

III Tal - Filip, Moskova 1967

1. Fa3 Kb6 (1. ... Kd8 2. Kd3 ve 3. Kg3) 2. Kxd4! (1-0) (2. ... exd4 3. Fd5 Kxa3 4. Vf5+)

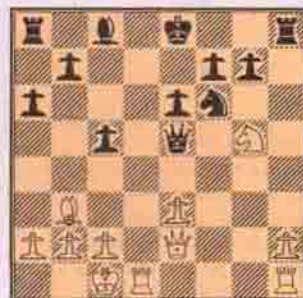
IV Tal - Gedeonishvili, Gürcistan 1970

1. Af6+ gxf6 (1. ... Şh8 2. Kh4 h6 3. Vc1!) 2. Fxh7+ Şh8 3. Kh4 Sg7 4. Vc1 Ag8 5. Fxg8 (1-0)

V Tal - Botvinnik, 1961

1. Fb5 b3 2. Va4! (1-0) (2. ... Vxa4 3. Fxa4 Ab6 4. Fxb3 ve 5. Fa4)

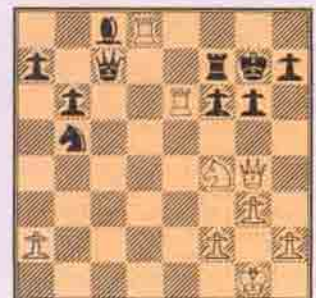
VI Tal - Benko, Amsterdam İzt 1964

1. Kd8+ Şe7 (1. ... Sxd8 2. Axf7+) 2. Kxh8 Vxg5 3. Dd2 (1-0)

VII Tal - Ballou, Berlin 1986

1. h4 Fxg4 2. Vf4 h5 3. Ke8+ (1-0) (3. ... Şh7 4. Vh6+! Şxh6 5. Kh8 mat)

VIII Tal - Sveshnikov, Moskova 1990

1. Ah5+ Şh6 2. Axf6 Fxe6 (1. ... Kxf6 3. Vh4+) 3. Vh4+ Sg8 4. Kg8 mat

31. ... Fh4! 32. Fd4+ (32. Fxb4 f2! 33. Kxf2 Vxb4+ 34. Kh2 Fh3+ matı gider) 32. ... Ff6+ 33. Kh2 Fxd4 34. Kxb5 f2!! 35. Kf1 (tek hamle) 35. ... Fxb5 36. Şh2 f3 37. e5 Kf5 veya 37. Kxf2 Kf6.

32. Vxa6?

Beyaz 32. Vb6! oynamalıydı. Böylece 32. ... Fh3 hamlesine karşılık 33. Kxg8+ Kxg8 34. Fd4 hamleleri gelirdi.

32. ... Fh3
33. Kxg8+ Kxg8
34. Va7 Fg2+ 35.
Şg1 Fh3+ 36.
Şh1 Fg2+ 37. Şg1
Vg4! 38. Fd4
38. ...

Fxd4+ 39. Vxd4+ Kg7 40. Ad1 Fh3+ (0-1)

Çünkü 41. Şh1 Vxb4 beyaza vezir kaybettiğinden 41. Şh2 Vg5+ 42. Şh1 Fg2+ 43 Şg1 Ve1+ hamleleri matlı sonuçlanır.

Büyükustalar da Yanılır

Dergi sayfalarında görmeye alıştığımızdan farklı bir satranç problemi sunuyoruz. Büyükustaların oyunlarında deyimde de, oyun listelerindeki açıklama notlarında yer alan hataları bulmanız bekleniyor. Üstelik, örneklerin çoğundaki notların sahibi bizzat oyuncularından birisi.

Satranç bir bilim dalı olmadıysından, yani bir toplumun kesinlik iddiası taşıyan çözümlemesi yapılamayacağından böyle bir tartışmaya olanak olmadığı düşünülebilir. Ancak, büyükusta John Nunn, dediği bu notların apaçık taktik hataları içerdiğini gösteriyor.

Yayınlanmış oyun listelerindeki notlarda bu gibi taktik hataları aramak iyi bir çalışma yöntemi olabilir. Diğer türden satranç problemlerinde bulmanız beklenen şey size söylenildiği için çözümlü taktiksel yaratıcılık gerektirmez. Gerçek bir oyunda ise kimse kulaklarınıza olası bir kombinasyonun varlığını fısıldamaz.

Birkaç basit örnekle başlayalım...

İlk örnek maçımız Psakhis - Barua arasında 1988'de Kalküta'da oynanmış, 1. e4 e5 2. Af3 Af6 3. Ac3 Ac6 4. Fb5 Fe5 6. Fxc6 dxc6 6 d3 0-0 hamlelerinden sonra beyaz 7. h3 oynamış, Psakhis'in notlarına göre 7. Axe5 Vd4 hamleleri siyahya oyun kazandırdı. Bu yorum neden hatalıdır?

İkinci oyun Glek-İ, Zaitsev arasında, 1991'de Moskova'da oynanmış. Aşağıdaki pozisyonda beyaz sıra kendisindeyken, zamanı tükendiği için oyunu vermiş.

Zaitsev'in notlarına göre, O zaten oyunu alacaktır; şöyle ki: 37. g4 Ad6 38. h4 Şe5 39. g5 fxe5 40. hxe5 Şd6 (0-1). Pekli işin aslı nedir?

Şimdi ise biraz daha çetrefilli bir konum geliyor. Anand - Ivanchuk arasında, Dortmund'da, 1992'de oynanmış. Notlar yayımlandığı bültenin editörüne ait.

Burada Anand 15. Axe4 oynamış ve oyun patla sonuçlanmış. Yorumla göre ise siyah şu hamlelerle oyunu alabilirdi: 15. Fxe6? fxe5 16. Axe4 Axe4 17. Kxe4 g5 (0-1). Hatayı bulun.

Biraz daha fazla dikkat gerektiren örneklerle geçelim... Oyuncular Short ve Timman, yer ve zaman Linares, 1992.

Siyah 24. ... Af5 oynayarak oyunu bir çırpıda almış. Timman'ın yorumları aynen şöyle: 24. ... Vd3? 25. Vd1 Ke8 (26. Af2? Ke2 hamlelerimi akıldan tutarak) 26. ŞE2! (0-1): gerçekten işler böyle mi gelişirdi?

Bu örnek ise Ostrava 1991'de Mih Tseitlin - Haba arasında oynanan bir oyundan. Aşağıdaki konuma şu hamlelerle ulaşılmış: 1. e4 e5 2. Af3 Ac6 3. Ac3 Af6 4. Fb5 Fb4 5. 0-0 0-0 6. Fxc6 hxc6 7. Axe5 Ve8 8. Ad3 Fe3 9. dxc3 Vxe4 10. Ke1 Vh4 11. Vf3 Fa6 12. Ae5 Kae8 13. Ff4.

Burada siyah 13. ... Fe8 oynar ve kaybeder. Mih. Tseitlin'in notu ise şöyle: 13. ... Ke6! 14. h3 Kfe8 15. Ke3 Ad5! 6. Fg5! Vxg5 17. Vx7+ Şb8 18. Vxe6! Kxe6 19. Af7+ Şg8 20. Axx5 (1-0). Ya sizce? ..

İspanya 1990'da Hector - Fernandez Garcia arasında oynanmış bir oyuna geçiyoruz. Duruma şu hamlelerden sonra ulaşılmış: 1. e4 Af6 2. Ac3 e5 3. Af3 Ac6 4. d4 exd4 5. Ad5 Fe7 6. Ff4 d6 7. Axd4 0-0 8. Ab5 Axd5 9. exd5 Fg5 10. Fxg5 Vxg5 11. Vd2 Ve5+! 12. Fe2 a6 13. Axe7 Ad4 14. Axa8 Fg4 15. e3! Axe2 16. Ve3 Vf6

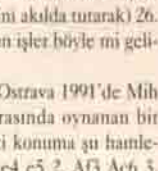
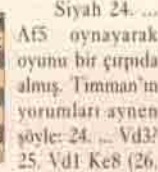
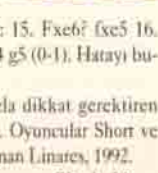
Beyaz 17. Ab6 oynar ve kaybeder. Fernandez Garcia'nın notları ise şöyle: 17. Şd2 Vd8! 18. f3 Ke8 19. Vb6 Vg5+ 20. Şe2 Ff5+ (0-1), tüm bunlar doğru mu?

Son olarak da Franzoni - Bhend arasında 1987'de, Bern'de oynanan bir konum...

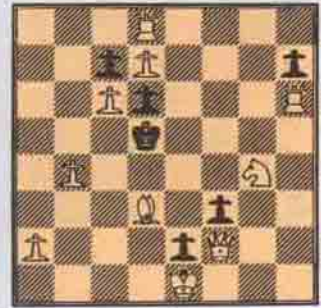
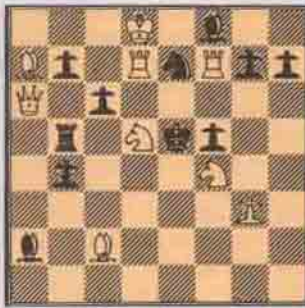
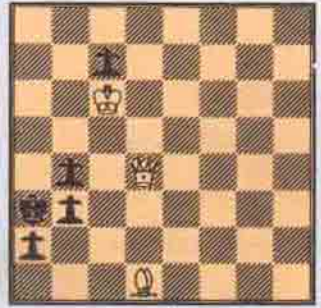
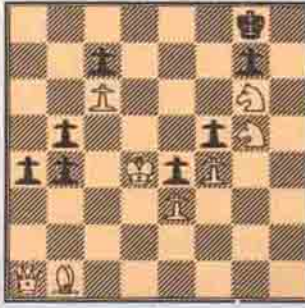
Siyah 22. ... Axe2? oynamış ve oyunu vermiş. Oyunun listesinde şöyle bir not var: 22. ... Vh3 23. Ve7+ Şg8 24. Ve8+ Şg7 25. Ve7 (1-0); 22. ... Ac6 23. Ve2 Kxa4 ise belirsiz. Burada atlanan nedir?

Çözümler

Pakhis - Barua: 7. Axe5 Vd4 hamlelerinden sonra siyah oyunu alamaz çünkü beyaz 8. Fe3 Vxe5 9. d4 Ve7 10. dxc5 Axe4 11. Axe5 Vxe4 12. 0-0 hamleleriyle devam eder ki hemen kesinleşmiş pat demektir.

İki Hamlede Mat...

Çözümler: A.1. Vd3! 2. Fd2 3. Fd2 4. Vd3 5. Vd3 6. Vd3 7. Vd3 8. Vd3 9. Vd3 10. Vd3 11. Vd3 12. Vd3 13. Vd3 14. Vd3 15. Vd3 16. Vd3 17. Vd3 18. Vd3 19. Vd3 20. Vd3 21. Vd3 22. Vd3 23. Vd3 24. Vd3 25. Vd3 26. Vd3 27. Vd3 28. Vd3 29. Vd3 30. Vd3 31. Vd3 32. Vd3 33. Vd3 34. Vd3 35. Vd3 36. Vd3 37. Vd3 38. Vd3 39. Vd3 40. Vd3 41. Vd3 42. Vd3 43. Vd3 44. Vd3 45. Vd3 46. Vd3 47. Vd3 48. Vd3 49. Vd3 50. Vd3 51. Vd3 52. Vd3 53. Vd3 54. Vd3 55. Vd3 56. Vd3 57. Vd3 58. Vd3 59. Vd3 60. Vd3 61. Vd3 62. Vd3 63. Vd3 64. Vd3 65. Vd3 66. Vd3 67. Vd3 68. Vd3 69. Vd3 70. Vd3 71. Vd3 72. Vd3 73. Vd3 74. Vd3 75. Vd3 76. Vd3 77. Vd3 78. Vd3 79. Vd3 80. Vd3 81. Vd3 82. Vd3 83. Vd3 84. Vd3 85. Vd3 86. Vd3 87. Vd3 88. Vd3 89. Vd3 90. Vd3 91. Vd3 92. Vd3 93. Vd3 94. Vd3 95. Vd3 96. Vd3 97. Vd3 98. Vd3 99. Vd3 100. Vd3

Glek - Zaitsev: Zaitsev'in aktardığı hamleler siyahya oyun kazandırmaz. 41. g5 hamlesi filii düşürür. Hatta oyunun son halinin herhangi bir devam yöntemiyle siyahya oyun kazandıracığı şüphe götürür. Şöyle devam edilmesi beklenir: 37. g4 Şd6 38. h4 Şe7 39. Af5+ Fxf5 40. exd5 Şf7 41. Şb3 Şg7 42. Şa4 Şh6 43. Şxa5 Şh5 44. Şb4 Şxh4 45. Şe4 Şg4 46. Şd3 Şxh5 47. Şe3 Şg4 48. Şe4 ki bu durumda sıra beyazda olsaydı oyunu verebilirdi, ancak sıra siyahya ve oyun patla kalacaktır.

Anand - Ivanchuk: 15. Fxc6 fxe6 16. Axe4-Axe4 17. Kxe4 g5 hamleleri oyunu siyahya kazandırmaz çünkü beyazın 18. Vg5 yanıtı hazır.

Short - Timman: Verilen yorum haklı değil, 24. ... Vd3? 25. Vd1 Ke8 26. Af2? Ke2 hamleleriyle siyah kazanmaz, aksine oyunu 27. Şf1! Vxe5 28. Vxe2 Vg2+ 29. Şe1 hamleleriyle devam eden beyaz alır. Yine de oyundaki konumsal gidişatın yarattığı psikolojik baskının bu durumu görmeyi oldukça güçleştirdiğini kabul etmek lazım.

Mih. Tseitlin - Haba: Siyah beklenen hamleler yerine 18. ... Vxg2+! 19. Şxg2 Axe3+ 20. fxe3 Şxe6 21. Axd7 Kxe3 oynar ve beklediği kadar güç bir duruma düşmez.

Hector - Fernandez Garcia: 17. Şd2 Vd8 hamlelerinden sonra siyahın ... Ke8 tehdidi olduğu doğru, ancak beyaz a8 atını kullanarak tempo kazanabilir: 18. Ac7! Vxc7 19. f3.

Franzoni - Bhend: 22. ... Ac6 hamlesi hem vezire, hem de a4 karesindeki file saldırır; ancak beyaz 23 d4! hamlesiyle taş kurtarabilir.

Seçme Oyun Listeleri

BU Boris Gelfand - BU Anatoly Karpov
Ruuya 1993, Vezir Hint

1. d4 Af6 2. e4 e6 3. Ad3 b6 4. a3 Fb7 5. Ac3 d5 6. Ve2 Abd7 7. exd5 Axd5 8. Axd5 9. e4 Fb7 10. Fb5 e6! 11. Fxb6 Kc8 12. d5 Ve7 13. Ad4 fxb4 14. Axb6 Ab8 15. Fe3 Axb6 16. Ke1 Fe5 17. dxc6 Vxc6 18 0-0 19. b4 Fxe3 20. Vxb6 Fc2 21. Vb4 Ke7 22. Kd1 0-0 19. b4 Fxe3 24. Kd7 Fb2 25. Şe2 Şg7 26. f4 Fe3 27. Vd1 e5 28. Kxe7 Kxe7 29. Vb6 Ke4 30. Vd3 b5 31. a4! axb4 32. abx3 Kd4 33. Ve5 e5 34. b6 Kd7 35. Ve5 Kd8 36. Şh3 Ff4 37. Vcl Fe3 0-0-1

BU Alexei Shirov - BU Mikhail Gurevich
Münih 1993, Kraliç Fransız

1. e4 e6 2. d4 d5 3. Ac3 Af6 4. e5! d6! 5. Aee2 6. e5 6. c3 Ae6 7. f4 Vb6 8. Af3 Fe7 9. a3 f6 10. b4 exd4 11. exd4 0-0 12. Kd1 d5 13. h5 a4 14. Ac3 Aee2! 15. fxe5 bxe5 16. Fd3! e4 17. axc4 dxc4 18. Fxe4 e5 19. 0-0 Af7 20. Fg5 Axd8 21. Fxe7 Kf7 22. Vd3 Ff5 23. Axc5 Kxe7 24. Kxd5 Kd8 25. Kf1 g6 26. Ve4+ Veb 27. Vxe6+ Kxe6 28. Kf7 Ad2 29. Kf4 g5 30. Kd5 31. Kxb7 Kxd4 32. h3 Kd5 33. Kbb+ Şg7 34. Kf7+ Şb6 35. Ag4+ Şg6 36. Ke7 Kd1 37. Şh2 Kd1 38. Kge+ Şf5 39. Kf7+ Af6 40. Kf8 b5 41. Axb6 (1-0)

BU Mikhail Tal - BU Vasily Smyslov
Bud 1959, Caro-Kann

1. e4 e6 2. d3 d5 3. Ad2 e5 4. Ag3 Ad7 5. d4 dxc4 6. Axe4 exd4 7. Vxh4 Ag6 8. Fg5 Fe7 9. 0-0 0-0 10. Adh Vd5 11. Fc4 b5 12. Fd2! Vb5 13. Af5 Fd9 14. Vh4 bxc4 15. Vg5 Ah5! 16. Ah6 Şb8 17. Vxh5 Vxc2 18. Fc3 Af6! 19. Vc7 Vxb5 20. Şd2 Kd7 21. Ax7+ Şg2 22. Kxa1 Şx7 23. Ae5+ Şe6 24. Axc6 Ae4 25. Şe3 Fb6 26. Fd4 (1-0)

BU Zoltan Ribli - BU Nigel Short
Huz Satranç Karşılıklıma Britikal 1992, Vezir Piyonu

1. Af3 d5 2. d4 Ff5 3. e4 e6 4. Ac3 e5 5. Ff4 Fd6 6. Fxb6 Vxb6 7. Vh3 Ve7 8. g5 Af6 9. Fg2 0-0 10. 0-0 e5 11. Kf1 Vb4 12. e5 Abd7 13. Ad4 Vxh3 14. axb3 Kf6 15. Ka3 Fe4 16. Kd1 Fd7 17. Fxf3 e5 18. e5 exd4 19. exd4 Ae4 20. Fg4 Adf6 21. Ab6 Kd8 22. Fd1 g6 23. Kxa5 Şg7 24. Şe2 Ae5 25. b4 Ae6 26. Kf4 27. Ff3 b6 28. Kd7 g5 29. hxe5 bxe5 30. Kd4 g4 31. Fd1 Ae5 32. Kar Ke1 33. Kf4 Kf8 34. Fxg4 Kxa1 35. Kxa1 Axx4 36. Kd7 Kd7+ 37. Şf1 Kx2+ 38. Şf1 Ae4+ 39. Şd1 0-1

BU Boris Spassky - BU Judit Polgar
Budapeşte 1993, Şah Hint

1. d4 Af6 2. e4 e6 3. Ac3 Fg7 4. e4 d6 5. f3 0-0 6. Ag2 e5 7. d5 e6 8. Ag3 exd5 9. exd5 b5 10. Fe2 Abd7 11. 0-0 a6 12. a4 b4 13. Ah1 Ab6 14. Fe3 Ff4 15. Fxd4 exd4 16. Vxd4 Vc5 17. Kxd1 e5 18. exd5 Af4 19. g3 Kxf5 20. Fd3 Ah3+ 21. Şe2 Af4 22. Şg1 Ah3 23. Şg2 Af4 (1/2-1/2)